

TÁRSULATI ÜGYEK.

Szakülés 1891 december 16-ikán. Koritsánszky János, a kecskeméti szőlőtelep igazgatója »A homoki szőlőről« szülő előadásában visszapillantva a szőlőkultúra történeti fejlődésére, kimutatta, hogy már a XI. században voltak homoki szőlők. Statisztikai adatokat közölt a magyar homoki szőlők területi kiterjedéséről, a mely szerint hazánkban jelenleg 124,000 kataszteri hold szőlő van.

Fejtegette a futóhomok azon tulajdonságait, a melyek úgy a homoki szőlő tenyészete, mint filloxéramentesség szempontjából fontosak; ilyenek a homok laza, omlelkony szerkezete, a víz és hő iránti magtartása; kifejtette a homok filloxéramentességének okait, végül összefoglalta azon főbb szabályokat, a melyek a csefrazetető homoki szőlőművelésben irányadók és szem előtt tartandók.

László Ede műegyetemi adjunktus »A homoki borokról« tartott előadást, bemutatva azokat a borfajtákat, a melyek a kecskeméti Miklós-telepen szedett szőlőkből a kir. József-műegyetem borászati laboratóriumában készültek. Jobb asztali borok voltak: zöld szilváni, olasz rizling és rajnai rizling. Vörös borok: kadarka, burgundi, cabernet és merlot. Továbbá bemutatott muskatályból és furmintból készült idei borokat. Konstatálja, hogy a homokon termesztett fajok olyan jó borokat adnak, mint a hegyen termesztettek, tehát borászatunk fennállását veszély nem fenyegeti, sőt nagy haszonra van kilátás abban, hogy most már nagyméretű és egyöntetű szőlőtelepek fognak keletkezni, a melyek bizonyára bor-kivitelünkre is a legjobb hatással lesznek.

Választmányi ülés 1891 december 16-ikán. Lengyel Béla első titkár felkéri a választmányt, hogy a közgyűlést megelőzőleg bizottságot nevezzen ki a könyvtár és a pénztár megvizsgálására. — A választmány a könyvtár megvizsgálására Wartha Vincze, Mágócsy-Dietz Sándor és Ilosvay Lajos, a pénztár megvizsgálására pedig Fröhlich Izidor és Staub Móríczi urakat kéri fel.

A titkár előterjeszti, hogy tisztújító közgyűlés következtében, visszalép, *a)* az egész tisztikar és *b)* az alapszabályok értelmében a választmány azon harmada, a mely

három évvel ezelőtt választatott, nevezetesen: Ilosvay L., Jurányi L., Klein Gy., Laufenaier K., Margó T. és Wartha V., továbbá a három év előtt megválasztottak helyére időközben választottak, ú. m. Csapodi I. és Konkoly Miklós. — A választmány felhatalmazza az elnökséget, hogy a tisztikar és a választmány megalakítására vonatkozó javaslatát készítse el és a jövő választmányi ülésen mutassa be.

A titkár előterjeszti Paszlavszky József másodtitkár iratát, melyben kéri a választmányt, mentené fel őt tisztségétől a jövő tisztújításon és a jelöltek sorából hagyná ki. — A választmány, tekintettel a nagy és fontos szolgálatokra, melyeket Paszlavszky József 15 éves titkársága alatt buzgó munkásságával a Társulatnak tett, fájdalommal tudomásul veszi lemondását és megbízza az elnökséget, hogy e tárgyra vonatkozó javaslatát a jövő választmányi ülésen tegye meg.

Leutner Károly pénztárnok kéri a választmányt, hogy tekintettel előrehaladt korára, mentse őt fel a pénztárnoki teendők alól, melyeknek mindenkor iparkodott megfelelni, és a jövő tisztújításon a pénztárnoki tisztségre ne jelölje. — A választmány a pénztárnok lemondását, a ki 18 éven olyan lelkiismeretesen és pontosan kezelte a Társulat vagyonát, hogy soha zavarok nem merültek fel, szomorú tudomásul veszi, s megbízza az elnökséget, hogy ez állás betöltésére vonatkozó javaslatát a januáriusi választmányi ülésen tegye meg.

A titkár előterjeszti, hogy eddigé három szakértekezlet alakult már meg, ú. m.: a *zoológiai* 1891 november 26-ikán, elnökül Frivaldszky Jánost, alelnökül Entz Gézát és jegyzőül Lendl Adolfot választván; a *botanikai* 1891 november 11-ikén, melynek elnöke Jurányi Lajos, alelnöke Klein Gyula és jegyzője Mágócsy-Dietz Sándor, és a *biológiai* 1891 november 27-ikén, Klug Nándor elnöksége és Jendrassik Ernő jegyzősége alatt; jelenti továbbá, hogy a botanikai értekezlet már összefüvetelt is tartott. — Örvendetes tudomásul vétetik.

A titkár előterjeszti a »Pańcsovai magyar egyesület«, a »Temesvári kereskedelmi intézet« és a »Késmárki polgári iskola«

kérvényét ajándékkönyvek adása ügyében. — A választmány megbizta a titkárságot, hogy az eddigi gyakorlat szemmel tartásával adjon ajándékba, a mennyit lehet.

Az elnök a jubileumi ülés ügyében a mult választmányi ülésen tett indítvány kapcsán megteszi előterjesztését a jubileumi közgyűlésre vonatkozólag. — A választmány az előterjesztést elfogadván, elhatározta, hogy:

1. Tartassék januárius 17-ikén, vasárnap délelőtt 10 órakor a vegytani intézetben ünnepélyes közgyűlés, a melyre a Társulat fenséges pártfogója, a vallás- és közoktatásügyi miniszter, a belügyminiszter, a vallás- és közoktatásügyi államtitkár, a Társulatnak három legrégebb tagja, a Tudomány-Egyetem, a M. Tud. Akadémia, a Műegyetem és a főváros külön meghívandók, a csereviszonyban levő egyesületek és társulatok pedig francia kölvélelben értesítendők.

Ez ülés tárgyai:

- a) Elnöki megnyitó beszéd.
- b) Titkári beszéd.
- c) Dr. Than Károly előadása.
- d) A netalán érkező üdvözlendők bemutatása.

2. Tartassék meg januárius 20-ikán, szerdán délután 1/2⁵ órakor a tisztújító közgyűlés az akadémia heti üléstermében a szokásos programmal.

3. A tisztújító közgyűlés után este társasvacsora rendeztessék.

Az irodaigazgató előterjeszti a földhitelintézet 19954/1891. számú átiratát, melyben tudatja, hogy 866 frt 42 krt frt a Társulat folyó számadása javára.

Kapcsolatban ezzel előterjeszti a Forgó Tőke pénztári állását 1891 november végén. — Tudomásul szolgál.

A jegyző felolvassa az utolsó választmányi ülés óta a könyvtárba beérkezett ajándékkönyveket, melyek a következők: Dr. Cséri János »Az egészséges és beteg gyomor«, Grill könyvkereskedő ajándéka; Dr. Hasenfeld Manó »Hazai fürdő-ügyünk«, a szerző ajándéka; Tormay Béla »A mezőgazdát is érdeklő néhány városi úgyról«, a szerző ajándéka; Iklódy Győző »Magyar Pénzügyőr«, a szerkesztő szerző ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

A titkár mélyen elszomorodva jelenti, hogy az utolsó választmányi ülés óta öt tag haláláról értesült; elhunyt: Hunfalvy Pál, főrendiházi tag, a Társulatnak 1857 óta tagja, Budapestben; Berger Sándor kémikus, Zürichben; Eissen Ede orvos, Budapestben; Nagy Mihály hivatalnok, Győrött, és Szalai Kálmán ezredorvos, Bécsben. — Szomorú tudomásul vétetik.

Kilépésöket jelentették 14-en. — Tudomásul van

A jegyző felolvassa az új tagokul ajánlottakat: Bing Hugó akad. hallgató M.-Óvár,

(ajánló Török Gy.); Bodoki Mihály gyógyszerész Gyula, (Bodoki K.); Borsos Flóris városi főjegyző Tiszafüred, (Dutkay B.); Csűrös József ref. papjelölt Kolozsvár, (Veress E.); Demeter István tanárjelölt Kolozsvár, (Makay I.); Eisenmenger Rudolf orvosnövendék Kolozsvár, (Makay I.); Földváry Vilmos kemikus Budapest, (Wartha W.); Heiszler Ferencz gyógyszerész Zenta, (Révay N. J.); Hetessy Viktor ref. lelkész Omorovicza, (Vojnits D.); Kacskovics János birtokos Mohács, (Serly L.); Kovács György városi főbíró Tiszafüred, (Dutkay B.); Mánczos József népisk. vezető-tanító Vashegy, (Mathiász J.); Palka György adótisztviselő Győr, (Krisztafy D.); Báró Perényi Ödön m. k. honv. huszárhadnagy Szlavon-Verőcze, (Raáb Gy.); Reiner Mihály bizt.-társ. prokurista Budapest, (Málnai M.); Rozsnyay János városi erdősz. Erzsébetváros, (Incz D.); Dr. Schossberger Sándor gyakorló orvos Szlavon-Verőcze, (Raub Gy.); Suba István állatorvos Karczag, (Csabay Uy M.); Szvoboda Lőrincz m. k. dohánybevaltó tiszt Nagyléta, (Vadász E.); Tétsy Ferencz orvosnövendék Kolozsvár, (Makay I.); Uherkovich Ágost tanító Salgótarján, (Schreiner J.); Venczel Rezső népisk. tanító N.-Kanizsa, (Alleker L.); Zalányi János tanárjelölt Kolozsvár, (Makay I.); Zsindely István jogakad. rk. tanár Sárospatak, (Lengyel I.); a kik mind a 24-en megválasztottak; velők a tagok száma 7553-ra emelkedett, a kik közt 187 alapító tag és 147 hölgy van.

Természettudományi esté-lyek. 1891 november 27-ikén és december 4-ikén. Nuri csán József egyet. tanársegéd »A víz történetéről« tartott előadást. Elsorolta a régiek nézeteit a vízről keletkezéséről, változa a chemiai ismeretek fejlődését, a melyek haladása a víz természetének fölismerésére vezetett. Bemutatta a víz alkotó részeit, az oxigént és hidrogént, a hidrogén elégése útján vizet állított elő s végül a vizet bontotta fel alkotó részeire. Kísérletekkel megvilágított előadásában főleg a víznek chemiai sajátságait tartotta szem előtt.

December 11-ikén Lichtenberg Kornél egyet. m.-tanár »A hallás világból« czímen tartott előadást. Megismertette a fül alkotó részeit és mindegyiknek munkáját a hallás létrehozásában; majd kiterjeszkedett a hallás mivoltára és természetére; végre a csecsemő életéből vett példával bizonyította, hogy a hallás is mesterség, a melyet előbb meg kell szokni és tanulni. Előadását vetített képekkel magyarázta.

December 18-ikán Csapodi István »Hogyan írjunk?« czímű előadást tartott; szólt a betűk alakjáról, a melyekkel a hangokat rögzítjük, kiterjeszkedett arra a

tényre, hogy mai nap az iskolán kívül és belül nagyon sokat kell írni, s az egészségi szabályok világánál ismertette az írás módját. Nem tartja helyesnek a dült írást, a mely a gyenge testen számos elferdülést okozhat, hanem a régibb keletű álló írást ajánlja, a mely akként történik, hogy az egyes betűk ne jobbfelé hajolva, hanem a vízszintes sorokra merőlegesen kerüljenek ki a toll alól.

Növénytani értekezéslet 1891 december 9-ikén.

1. Klein Gyula, »Teratológiai vizsgálatok« czímen az évek óta gyűjtött rendellenességek közül azokat ismerteti, a melyek a levelekre vonatkoznak. Különösen a kettős és kéthegyű levelekkel foglalkozik, a melyeknek megkülönböztetése csak a levélnyelben futó nyalábok vizsgálata alapján lehetséges. A kettős levelekbe ugyanis mindig több, sőt kétszerannyi nyaláb lép, mint az egyszerűbe vagy kéthegyűbe, de a kettős levelek nyelében a kifejlődő nyalábok száma a növény és a kettős levél kifejlődése foka szerint változik. A kettős levelek különösen gyakran nyesett növényeken fejlődnek. A fejlődésekre közrejátszó körülmények fejtegetése közben arra is utal, hogy idegen beavatkozások igen gyakran mélyreható változásokat okoznak a növények alakjában kifejlődésében.

2. Staub Mór a borostyánkő keletkezésének módjait ismerteti Conwentz munkája nyomán s bemutatja a különböző módon keletkezett borostyánkőveket, a melyeket Conwentz-től kapott.

3. Simonkai Lajos, »Helyesbítések a magyar flórában« czímen értekezve, felemlíti és be is mutatja a Wetschky sziléziai botanikus gyűjtötte *Scirpus alpinus*-t, a melynek Kralován új termőhelye, de a faj maga nem új hazánkra, mert a Genersich révén közzétett szepességi *Scirpus caespitosus* sem egyéb, mint *Scirpus alpinus* Schleich. E példa után néhány helyesbítést közöl. A helyesbítéseket saját maga adatain kezdte; a *Tilia morifolia* Simk. történetét mondja el, és ennek nyo-

mán összevonja azt a *T. ulmifolia* Scopoli-val. A növényt bemutatva, mint sajátlagos biológiai tüneményt emeli ki, hogy e hársfaj két különböző ruhában jelenik meg a természetben. Végül bemutatja S a g o r s k i és Schneider »Flora Carpatorum centralium« című művét, a mely eddig még nem részesült magyar botanikus bírálatában. Első sorban az új *Leontodon clavatus* Sag. et Schneid. fajjal foglalkozik, a melyről kimutatja, hogy nem egyéb mint a régi *Leontodon medius* (Host.). Még egy újnak vélt *Astragalus*-t mutat be, a melyet Römer Gyula brassói tanár a Tölgyes szoros mellett szedett.

4. Fekete József az egyetemi növénykert tulajdonában levő *Pandanus silvestris* Rumph. természetes példányát mutatja be. A *Pandanusok*-nak 50 faja közül 11 faj van az egyetemi növénykertben. E növény különös sajátága, hogy az egyszerű növényeken ritkán fejlődő ágas koronát alkot. Virágzó példányokat a kultúra alatt igen ritkán lehet találni. A bemutatott termő kis példány egy 45 éves 3 m. magas fának ágaiból van gyökereztetve s ennek tulajdonítható, hogy már 4 év óta évenként virít, de termései üresek, mert a meglevő him példányok virágzása idejétől eltérő időben virít.

Az értekezéslet elhatározta, hogy az értekezéslet tárgyaitól a jegyző időnként értesítse a »Botanisches Centralblatt«-ot és az »Oesterreichische Botanische Zeitschrift«-et.

Chemia-ásványtani szakértekezéslet. Megalakult 1892 januárius 5-ikén. Elnökökké: Than Károly és Szabó József egyetemi tanárok, alelnökökké: Wartha Vincze műegyetemi tanár és Schmidt Sándor egyetemi tanár, jegyzővé: Illosvay Lajos műegyetemi tanár választott meg. Az értekezlet összejövetele napjaul minden hónap utolsó kedjét választotta és elhatározta, hogy az első összejövetelt, a melyre minden szaktársat és érdeklődőt ezennel szíves részvétellel kér, januárius 23-ikán délután 6 órakor tartja meg.